

Asia: VN/2821/2024

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

a) Mitä vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

-

b) Selkeyttääkö ehdotus lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten välistä rajanvetoa sijaishuoltopaikan arjessa? Jos ei, miten säännöksiä tulisi muuttaa?

-

2. Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään terveydenhuoltolakiin (69 §) ja lastensuojelulakiin (16 b §) informatiivisluonteista viittausta voimassa olevaan sääntelyyn ns. hybridiyksikköjen perustamiseksi. Mitä vaikutuksia näette ehdotuksen taustalla olevan tavoitteen kannalta?

-

a) Ovatko ehdotukset sääntelyltään selkeitä ja käytännössä toteutettavissa?

-

b) Miten arvioitte henkilöstölle asetettujen vaatimusten riittävyyttä?

-

c) Ehdotuksen mukaan asiakassuunnitelma tulisi tarkistaa vähintään neljän kuukauden välein ja sen tueksi tulisi saada asiantuntija-arvio. Miten arvioitte sääntelyä lapsen rajoittamisen tarpeellisuuden arvioimisen sekä sen sisällön ja laajuuden tarkistamisen näkökulmasta?

-

d) Mikä on näkemyksenne ehdotetun palvelun suhteesta erityisen huolenpidon jaksoon?

-

4. Esitetään muutettavaksi ja selkeytettäväksi nykyistä erityisen huolenpidon sääntelyä. Ovatko ehdotukset tarkoituksenmukaisia ja toteutettavissa käytännössä?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 4.

-

62 ja 63§ Yhteydenpidon rajoittaminen ja rajoittamista koskeva päätöksenteko

-

64 ja 70 a § Tekninen valvonta lastensuojelulaitoksessa

-

65 § Aineiden ja esineiden poisottaminen lastensuojelulaitoksessa

-

66 § Henkilöntarkastus

-

66 a § Henkilönkatsastus

-

67 § Omaisuuden, lähetysten ja tilojen tarkastaminen ja lähetysten luovuttamatta jättäminen

-

68 § Kiinnipitäminen laitoksessa

-

68 a § Kiinnipitäminen lapsen laitoksesta poistumisen estämiseksi

-

69 a § Luvatta lastensuojelulaitoksesta poissaolevan lapsen etsintä ja palauttaminen

-

69 b § Lapsen kiinniotto

-

69 c § Kiinniotetun lapsen kuljettaminen

-

69 d § Perhekodista luvatta poissaolevan lapsen etsintä ja palauttaminen

-

69 e § Poliisin virka-apu laitoksesta ja perhekodista luvatta poissaolevan lapsen kiinniottamisessa ja kuljettamisessa

-

71 § Erityiset rajoitukset kuntouttavan suljetun laitospalvelun aikana

-

72 § Erityiset rajoitukset erityisen huolenpidon jakson aikana

-

6. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta ja täsmennettäväksi viraston nykyistä rakennetta. Vastaisivatko ehdotukset tätä tavoitetta?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 6.

-

7. Esityksen tavoitteena on vahvistaa kodin ulkopuolelle sijoitetun lapsen oikeutta erityiseen suojeluun. Vastaavatko ehdotukset tätä tavoitetta?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 7.

-

8. Vapaamuotoiset huomiot koko esityksestä.

Valtakunnallinen Lastensuojelu VaLaSu ry lausuu hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta seuraavaa:

Kirjaukset kasvatuksellisesta haltuunotosta ja rajoituspäätöksen tekemisestä ovat hyvin väljiä ja tulkinnanvaraisia. Jäimme pohtimaan, kuinka näitä tulkitaan aluksi ja mikä taho lopulta määrittää lopullisen tulkinnan.

Lisäksi sijaishuollossa lasten ja nuorten haasteet ovat erittäin moninaisia: perhesijoituksessa, perhekodissa ja perustason laitoksessa lasten haasteet ovat hyvin eritasoisia kuin muissa sijoitusmuodoissa. Näissä esimerkiksi tupakoiden poisottaminen on itsestäänselvyys. Vaativammilla sijoitustasoilla sen sijaan tupakka on ongelmista pienin ja riskinä on, että tilanteet ajautuvat tupakan poisottamisen myötä konfliktiin, kun hoidon pitäisi keskittyä vaikkapa rikoskierteen tai päihdeongelman katkaisuun.

Pohdimme myös vapaaehtoisen ja päätöksellä tehtävän aineiden- tai esineiden poisottamisen pykälää 65. Onko olemassa riski että yksiköihin muodostuu ei-toivottuja käytäntöjä, kuten taskujen näyttö aina yksikköön saavuttaessa?

Hybridi-yksiköiden tarpeessa olevia lapsia ja nuoria on paljon. VaLaSu ry:llä jäi käsitys, että hybridiyksiköt olisivat vain julkista palvelutuotantoa. Yksityissektorilla on ollut yritystä yhdistää näitä palveluita, mutta pulmana on ollut nimenomaan psykiatristen palveluiden saatavuus ja tiedon kulku. Pidämme erittäin hyvänä, että näistä tehdään lakiin kirjaukset.

EHO-uudistus 3+3kk on erittäin tärkeä, koska rikoksilla ja päihteillä oireilevilla nuorilla menee paitsi viranomaisvastaisuudesta, myös päihteiden fyysisestä ja psyykkisestä vierottautumisesta pidempään kuin nykyinen lainsäädäntö sallii.

EHO-asiakkaat voisivat olla sellaisia päihteillä ja rikoksilla oireilevia nuoria, joiden toiminnan ammattilaistyöryhmä katsoo voivan pysähtyä maksimissaan 6kk jaksolla. Myös nuoret, joilla on psykoottista oirehdintaa liittyen päihteisiin voisivat olla EHO:n keinoin autettavissa. Sen sijaan muut psykoottisoireiset ja itsetuhoidet nuoret, jotka eivät kuulu psykiatrisen osastohoidon piiriin voisivat olla hybridiyksiköiden asiakkaita.

Suljettuun laitospalveluun ohjautuisi se pieni joukko päihteillä ja rikoksilla oireilevia nuoria, joiden oirehdinta jatkuu EHO-jaksosta huolimatta ja jotka vaarantavat käytöksellään muita tai ovat saaneet kertaluontoisesta vakavasta teosta vankeusrangaistuksen. Tuomioistuimien voisi määrätä nuoria vankilan sijasta suljettuun laitospalveluun.

Lundgren Sanna
Valtakunnallinen Lastensuojelu VaLaSu ry